

Υπερτιμημένη 30% η δραχμή

ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΤΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
30/9/90

Η όξυνση της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας καθιστά αναγκαία μία σχολαστική επανεξέταση όλου του φάσματος της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής. Η αδυναμία της κυβέρνησης να περιορίσει τις μακροοικονομικές ανισορροπίες και να δημιουργήσει την προοπτική μιας μεσοπρόθεσμης προσαρμογής της οικονομίας μας, θέτει βασανιστικά

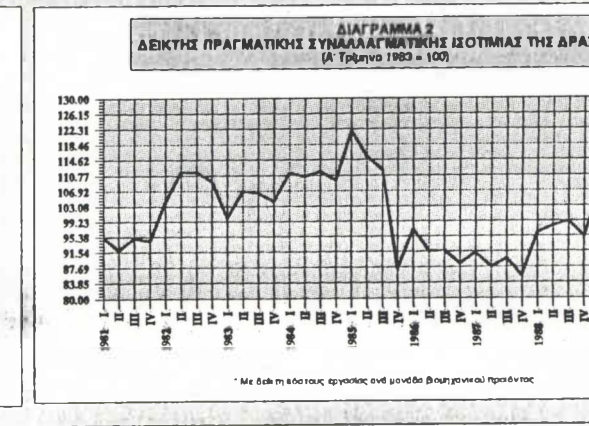
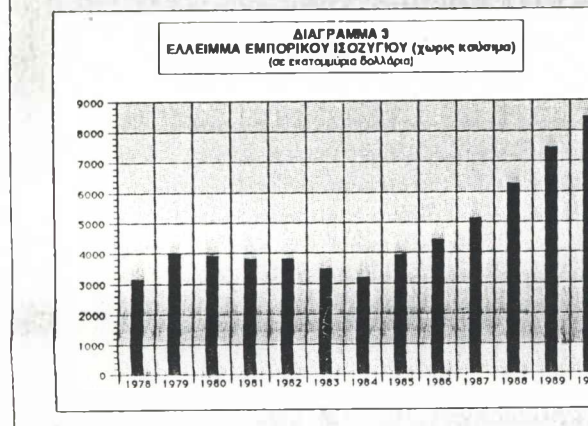
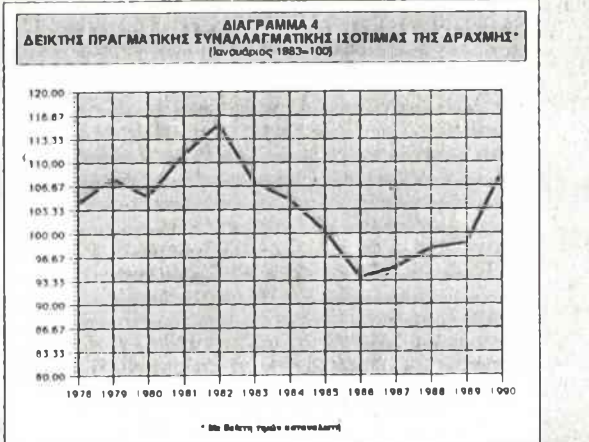
Του **ΝΙΚΟΥ ΦΩΛΩΡΟΥ**
Λέκτορα Πανεπιστημίου
Αθηνών

ερωτήματα ως προς την ορθότητα των κυβερνητικών χειρισμών και επιλογών. Και ενώ μία συνολική ανασκόπηση των μακροοικονομικών πεπραγμένων κρίνεται επιβεβλημένη, θα θέλαμε να σταθούμε στη συναλλαγματική πολιτική.

Η συναλλαγματική πολιτική έχει σαν αντικείμενο τον καθορισμό της σχετικής τιμής του εθνικού μας νομίσματος. Μία αύξηση της σχετικής τιμής της δραχμής απέναντι στο ξένο νόμισμα π.χ. στο γερμανικό μάρκο - μία ανατίμηση - σημαίνει ότι οι Γερμανοί καταναλωτές θα πρέπει να ξοδεύουν περισσότερα μάρκα για να αγοράσουν ένα κιλό ελληνικά πορτοκάλια. Έτσι, μειώνεται η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών πορτοκαλιών στη γερμανική αγορά τα οποία κοστίζουν, ύστερα από την ανατίμηση, πιο ακριβά σε σχέση με τα ισπανικά, ή μαροκινά πορτοκάλια που πουλιούνται και αυτά διπλά-διπλά με τα ελληνικά. Ταυτοχρόνως, στην ελληνική αγορά, σαν αποτέλεσμα της ανατίμησης της δραχμής απέναντι στο μάρκο, τα γερμανικά προϊόντα γίνονται πιο φθηνά, πιο ανταγωνιστικά απέναντι στα αντίστοιχα ελληνικά ενισχύοντας έτσι την εισαγωγική διείσδυση.

Μία μείωση της σχετικής τιμής της δραχμής, μία υποτίμηση, έχει ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα. Ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών και παράλληλα αποθαρρύνονται οι εισαγωγές ξένων προϊόντων στην εγχώρια ελληνική αγορά.

Η πραγματική ανταγωνιστικότητα όμως των ελληνικών προϊόντων επηρεάζεται και από τον σχετικό ρυθμό πληθωρισμού της χώρας μας. Όταν ο ελληνικός πληθωρισμός είναι μεγαλύτερος από αυτόν των α-

ναγωνιστριών χωρών, τα ελληνικά προϊόντα γίνονται σχετικά ακριβότερα.

Υστερα από την πάροδο ενός έτους με πληθωρισμό 25% στην Ελλάδα ένα κιλό πορτοκάλια που έκανε 100 δρχ., στην αρχή του χρόνου, στοιχίζει 125 δρχ. και συνεπώς αν δεν έχει αλλάξει η ισοτιμία δραχμής - μάρκου, στοιχίζει κατά 25% ακριβότερα και για τον Γερμανό καταναλωτή, για τον Γερμανό καταναλωτή, για τον οποίο η τιμή των Ισπανικών πορτοκαλιών έχει ανέβει

ίδια επίπεδα με τον πληθωρισμό των ανταγωνιστριών χωρών. Αλλά επειδή η Ελλάδα βρίσκεται στην Ευρώπη και όχι στη Λατινική Αμερική κάτι τέτοιο είναι αδύνατο.

Η μόνη λύση συνεπώς διατήρησης της ανταγωνιστικότητας για τη χώρα μας είναι η διολίσθηση, η συνεχής δηλαδή μικρή υποτίμηση της δραχμής, έτσι ώστε να εξισορροπείται η διαφορά εγχώριου πληθωρισμού και ανταγωνιστριών χωρών.

τους σχετικούς ρυθμούς πληθωρισμού χρησιμοποιήσουμε τους σχετικούς δείκτες μοναδιαίου κόστους εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο, για τον υπολογισμό της ανταγωνιστικότητας, παίρνουμε υπόψη μας το σχετικό κόστος εργασίας και την σχετική παραγωγικότητα των οικονομιών που ανταγωνίζονται την δικιά μας.

Υστερα από αυτό το κουραστικό, αλλά αναγκαίο μάθημα στικό, αλλά αναγκαίο μάθημα περί δεικτών ανταγωνιστικότητας, θα στρέψουμε την προ-

σαν στόχο τον περιορισμό των πιέσεων κόστους και τιμών, ενώ παράλληλα θα απέφυγε μια σημαντική πραγματική ανατίμηση της δραχμής. Στην πραγματικότητα όμως η συναλλαγματική πολιτική την περίοδο 1988-1989 δημιούργησε μια οξεία πραγματική ανατίμηση της δραχμής.

Χρησιμοποιώντας σαν δείκτη το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος η

Είτε το θέλουμε είτε όχι η Ελλάδα σύντομα θα διαπραγματευθεί ένα τριετές-τετραετές πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης με την ΕΟΚ, υπό την υψηλή επιστασία του ΔΝΤ. Διότι αν κάτι σίγουρα αποδείχθηκε τα τελευταία τρία χρόνια είναι ότι δεν είμαστε ικανοί να βάλουμε από μόνοι μας τάξη στο σπίτι μας.

μόνο κατά 5% που ήταν και ο ρυθμός πληθωρισμού για το παρελθόν έτος στην Ισπανία. Από την άλλη πλευρά τα γερμανικά προϊόντα που πουλιούνται στην ελληνική αγορά έχουν ακριβύνει μόνο κατά 2% - ο ρυθμός του γερμανικού πληθωρισμού - ενώ τα αντίστοιχα ελληνικά κατά 25%.

Ο καλύτερος τρόπος για να διατηρηθεί κανείς σταθερή την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων είναι να κρατάει τον πληθωρισμό στα

Όταν η διολίσθηση δεν είναι αρκετά μεγάλη έτσι ώστε να επιτυγχάνεται αυτή η εξισορρόπηση μιλάμε για πραγματική ανατίμηση της δραχμής. Σε ονομαστικούς όρους η δραχμή υποτιμάται αλλά όχι αρκετά ώστε να καλύπτεται η διαφορά του σχετικού πληθωρισμού Ελλάδος - ανταγωνιστριών χωρών.

Η προσαρμογή της ονομαστικής ισοτιμίας σε πραγματική, μπορεί επίσης να γίνει αν αντί να χρησιμοποιήσουμε

σοχή μας στις πρόσφατες επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας σε αυτό τον τομέα και θα εξετάσουμε την κυβερνητική συναλλαγματική πολιτική.

Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται η εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας σε μέσα ετήσια επίπεδα (δείκτης πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα βιομηχανικού προϊόντος), ενώ στο διάγραμμα 2 παρουσιάζεται το ίδιο μέγεθος σε τριμηνιαία στοιχεία.

Από το πρώτο τρίμηνο του 1981 μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 1985 η δραχμή ανατιμήθηκε σε πραγματικούς όρους κατά 28% ενώ κατά τη διάρκεια του 1985 η δραχμή βρισκόταν στο ίδιο επίπεδο με τα μέσα επίπεδα του 1980. Η πολιτική συναλλαγματικής ισοτιμίας που ακολουθήθηκε την περίοδο 1986-1987 είχε σαν στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, κάτι που επετεύχθη στο ακέραιο.

Κατά τη διάρκεια του 1986 η δραχμή υποτιμήθηκε σε πραγματικούς όρους κατά 16% και το 1987 κατά 4% (σε ονομαστικούς όρους 22.2% και 11% αντιστοίχως). Από την αρχή του 1988 η συναλλαγματική πολιτική άλλαξε ριζικά. Σύμφωνα με τους κυβερνητικούς ισχυρισμούς είχε

1988 και κατά 9% το 1989 (διάγραμμα 1). Έτσι τα κέρδη που προέκυψαν από την υποτίμηση του 1985 σχεδόν εξανημιώθηκαν. Αν αντί για το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος χρησιμοποιήσουμε ένα δείκτη πραγματικής ισοτιμίας που στηρίζεται στις σχετικές τιμές καταναλωτή 20 ανταγωνιστριών χωρών (διάγραμμα 4), η πραγματική ισοτιμία άλλαξε λιγότερο μεταξύ 1985 και 1989. Αυτός ο δείκτης όμως, υποβαθμίζει την καλύτερη κατάσταση ανταγωνιστικότητας το 1986-1987 και την κατοπινή της χειροτέρευση το 1988-1989.

(Αυτό οφείλεται στη διαφορετική πορεία των τιμών παραγωγής και του εργατικού κόστους, κατά τη διάρκεια της περιόδου που εξετάζουμε.)

Κατά τη διάρκεια του 1990 η πολιτική της αργής διολίσθησης συνεχίστηκε. Αν υποθέσουμε ότι η δραχμή θα εξακολουθήσει να διολισθαίνει με τον ίδιο ρυθμό και για το υπόλοιπο του έτους, τότε, για το 1990 θα έχουμε μια πραγματική ανατίμηση της δραχμής της τάξεως του 7.1% (χρησιμοποιώντας το δείκτη σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος).

Από το τέλος δηλαδή του 1987, έχουμε μια μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας της τάξεως του 28% περίπου. Και αυτό τη

στιγμή που το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας (εξαγωγές μείον εισαγωγές προϊόντων) κυριολεκτικά καταρρέει.

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζεται το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου χωρίς να συνυπολογίζονται οι δαπάνες εισαγωγών για καύσιμα. Ενώ την περίοδο 1978-1984 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου (χωρίς τα καύσιμα) διατηρήθηκε σε σχετικά σταθερά επίπεδα γύρω στα 3.5 δισεκατομμύρια δολάρια, από το 1985 και εντεύθεν αρχίζει μια ξέφρενη ανοδική πορεία με προοπτική να φθάσει φέτος τα 8.5 δισ. δολάρια.

Βέβαια, θα ανέλεγε κανείς ότι για το παραπάνω ανησυχητικό φαινόμενο ευθύνεται πολύ και το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, κάτι που άρχισε ήδη από το 1981. Αλλά το ερώτημα για την ακολουθούμενη συναλλαγματική πολιτική παραμένει. Και ως μην ξεχνάμε και τις πιθανές διαρθρωτικές μόνιμες ζημιές, τις οποίες έχει υποστεί η ελληνική βιομηχανία και οικονομία γενικότερα, από αυτή την κατ' εξακολούθηση απόληξη ανταγωνιστικότητας. Διότι το παραγωγικό δυναμικό της χώρας δεν έχει προσαρμοστεί στα καινούργια πρότυπα της ζήτησης, που από το 1985 και μετά, ικανοποιείται όχι από την εγχώρια αλλά από την ξένη παραγωγή. Είναι αμφίβολο δηλαδή, κατά πόσο η ελληνική βιομηχανία, η οποία έχει χάσει για ένα αρκετά μακρύ χρονικό διάστημα ένα με-

κρύ χρονικό διάστημα ένα μεγάλο κομμάτι της αγοράς, θα μπορέσει να το επανακτήσει.

Η παρούσα συναλλαγματική πολιτική της κυβέρνησης δεν μπορεί να διατηρηθεί για πολύ περισσότερο χρονικό διάστημα. Και μαζί της όλο το ακολουθούμενο «μείγμα» μακροοικονομικής πολιτικής.

Η πολιτική της αργής διολίσθησης σε συνδυασμό με την πολιτική υψηλών επιτοκίων ήταν αποτελεσματική τον πρώτο μόνο χρόνο μετά το ατυχές σταμάτημα του σταθεροποιητικού προγράμματος Σημίτη. Ίσως οι παρατηρήσεις αυτές δεν έχουν κανένα νόημα. Αλλωστε δεν υφίσταται δημόσιος διάλογος για τη χάραξη της μακροοικονομικής πολιτικής. Αυτό που θα πρέπει να κάνει η κυβέρνηση είναι να εξηγήσει η ίδια γιατί η μακροοικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε από τον Απρίλιο μέχρι σήμερα χρεοκόπησε. Και η αλλαγή πορείας η οποία φημολογείται με την προσωρινή ανάληψη του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας από τον κ. Χριστοδούλου τι περιεχόμενο μπορεί να έχει;

Ανεξάρτητα όμως από το κατά πόσο η κυβέρνηση θα αποφασίσει να αλλάξει πορεία ή όχι, οι εξελίξεις έχουν ήδη δρομολογηθεί. Έχουμε μπει σε μια φάση στην οποία δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια εναλλακτικών χειρισμών και λύσεων. Είτε το θέλουμε είτε όχι η Ελλάδα σύντομα θα διαπραγματευθεί ένα τριετές-τετραετές πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης με την ΕΟΚ, υπό την υψηλή επιστασία του ΔΝΤ. Διότι αν κάτι σίγουρα αποδείχθηκε τα τελευταία τρία χρόνια είναι ότι δεν είμαστε ικανοί να βάλουμε από μόνοι μας τάξη στο σπίτι μας.

Η των...
νες, δ
νταγι
πολλο
ματι, τ
προνό
κ.λπ.)
θέλου
δικών
ταμεί
πηρικ
ναπήρ
πηροί
ήταν
λαγές
σφάλι
Γεν
όλοι ο
ρίσει
Μία
κοινω
Και α
σήμε
τον «
την π
όμως
θέλη
και κέ
για τ
να ισ
Οπως
«ρετι
τα πά
τους
Η έ
αντικ
υποκ
όπως
παρά
τες ε
εμπο
τα το
ακόμ
των.
Δι
διαστ
μένα
έλλει
πράγ
υπάρ
κή Δ
αυτό
υποκ
ανεμ
στομ
ότι π
ευκο

Εν

Στη δι
κτρικού
δι το
δίκτυο
διάζει
να γ
νηση,
εκτι
αυτή
θα ο
νομικά
δό
λη.

Η διαστ
τελεί μέρ
Της Ε

αχεδίου,
α και η
στο π
παιδί
προγρά
μιουργ
δίκτυο
υπ η
διασύν
κού δικ
την Ιτα
πλευρά
της κα
του τ
τρόπο
να εξασ
κάλυψη
λειμμα
των περι
; Η Ιτα
θκε από
θα εξ
ληνική
πλε
πάρξει
ένα
όφελος
απ λ
ώον στην
Ε σου
χώρας,
χνικής
πλει
ενεργ
ακότε
δίν
ρείται
πολ
ρόλος
του έ
θα έχει
η έ
γιαική
διασ
κίας με
την

«Βουτιά» των μετοχών στο Τόκιο

Στα όρια του πανικού έχει οδηγήσει η ιδιαίτερως μεγάλη πτώση τιμών στο Χρηματιστήριο του Τόκιο. «Υπό την σιάν» της νέας πετρελαϊκής κρίσης ο δείκτης Νίκκει έχει κάνει μια από τις μεγαλύτερες «βουτιές» των τελευταίων χρόνων. (Λεπτομέρειες σελ. 78).